Polska Fundacja Ośrodków
Wspomagania Rozwoju Gospodarczego
„OIC Poland" w Lublinie

POWIAT
CHEŁMSKI

Przemoc i zachowania agresywne dzieci i młodzieży – konsekwencje prawne

PIOTR KANIOWSKI– RADCA PRAWNY

Rok 2022

Materiał przygotowany w ramach umowy zawartej z POWIATEM CHEŁMSKIM o powierzenie realizacji zadania publicznego z zakresu udzielania nieodpłatnej pomocy prawnej /nieodpłatnego poradnictwa obywatelskiego oraz edukacji prawnej w powiecie chełmskim w 2022r
www.pomocprawna.oic.lublin.pl www.oic.lublin.pl http://powiatchelmski.pl/

Agresja

Agresja – najczęściej celowe działania zmierzające do wyrządzenia drugiej osobie/osobom lub sobie samemu/samej krzywdy. Bardzo szeroka definicja obejmująca różne rodzaje agresji (np. słowna, fizyczna, pośrednia, cyfrowa). Agresja może być jednorazowa.

Agresja jest wtedy kiedy jedna osoba rani drugą.

Przemoc

Przemoc - jednorazowe albo powtarzające się umyślne działanie lub zaniechania naruszające prawa lub dobra osobiste drugiego człowieka. Ataki skierowane przeciw osobie. Przemoc jest najczęściej procesem. Oznacza przewagę sprawcy /sprawców nad ofiarą/ofiarami.

Cechy charakteryzujące przemoc

- Nierównowaga sił
- Długofalowość
- Cykliczność
- Wejście w rolę sprawcy i ofiary

Bullying

Angielskie słowo oznaczające zastraszanie, nękanie, prześladowanie, stosowane jest w sytuacjach dotyczących sprawców i ofiar agresji na gruncie szkolnym
oraz w społecznościach uczniowsko-koleżeńskich.

Typowym celem zastraszania jest typ osoby, która nie pasuje do norm społecznych uznawanych za „normalne". Powody mogą być różne: fizyczne, psychologiczne lub behawioralne. Zazwyczaj agresorzy wybierają na ofiary kogoś innego od siebie, słabszego, takiego, kto czymś wyróżnia się na tle społeczeństwa. Dlatego ofiarami bullyingu są najczęściej osoby:

- z nadwagą lub zbyt szczupłe;
- o niższym lub bardzo wysokim wzroście;
- niepasujące do standardów urody narzuconych przez społeczeństwo;
- o niższym statusie społeczno-ekonomicznym;
- z trudnościami w nauce;
- bardzo nieśmiałe;
- z osiągnięciami, które mają znakomite wyniki w nauce, czym budzą zazdrość i zemstę u mniej pilnych uczniów.

Rodzaje zachowań agresywnych i przemocowych w środowisku rówieśniczym

Przemoc i agresja mogą przybierać różne formy:
fizyczną oraz psychiczną (werbalną i niewerbalną).

Przemoc fizyczna to np. bicie, kopanie, plucie, odbieranie rzeczy czy wyłudzanie pieniędzy, rzucanie przedmiotami itp. Przemoc werbalna (słowna) to wyzywanie, przezywanie, wyśmiewanie, ośmieszanie, grożenie oraz oczernianie, w tym rozpowszechnianie plotek. Przemoc niewerbalna może polegać na grożeniu gestami, np. pięścią, ale tez na ignorowaniu. Przemoc może mieć także charakter bezpośredni lub pośredni, wtedy, gdy sprawca/grupa sprawców włącza lub namawia innych do ataków lub nękania rówieśników, albo rozmyślnego wykluczania wybranych kolegów lub koleżanek z grupy, starając się, by pozostawali na uboczu życia klasy.

Cyberprzemoc

AGRESJA ELEKTRONICZNA

agresywne ataki na czacie lub w ramach grupy dyskusyjnej, regularnym elektronicznym przesyłaniem nieprzyjemnych wiadomości do ofiary, podszywaniem się pod ofiarę (kradzież tożsamości), upublicznianiem tajemnic, udostępnianiem prywatnych materiałów (zdjęć ofiary), śledzeniem i nękaniem oraz prowokowaniem do pewnych zachowań i dokumentowaniem ich za pomocą zdjęć lub filmów upowszechnianych następnie w internecie, upublicznieniem poniżających, nieprawdziwych informacji lub materiałów na temat ofiary.

Konsekwencje przemocy dla ofiary

Ofiary przemocy przeżywają dotkliwie poczucie poniżenia i upokorzenie, lęk, rozpacz i smutek. Czują się osamotnione, bezsilne i bezradne. Wstydzą się tego, co je spotkało i czują się winne, że nie potrafią sobie poradzić. Towarzyszy im złość, żal, a nawet nienawiść do sprawcy. W szkole emocje te wpływają negatywnie na koncentrację uwagi i w rezultacie na wyniki w nauce.

Aby zjawisko przemocy nie rozpowszechniało się trzeba reagować na nawet drobne sygnały. Ważne jest, by ofiara nie pozwoliła się zastraszyć i potrafiła odpowiednio reagować na dokuczanie.

Znane osoby doświadczające przemocy w szkole jako ofiary

PRZYCZYNY zachowań agresywnych i przemocowych

ŚRODOWISKO RODZINNE –
Podstawowe środowisko opiekuńczo wychowawcze (słabe więzi rodzinne, bycie obiektem agresji/przemocy w domu, obserwowanie agresji w domu)

ŚRODOWISKO SZKOLNE I RÓWIEŚNICZE (nie radzenie sobie z nauką, brak docenienia)

Choroby –przyczyny zdrowotne

Sposoby radzenia sobie z agresją własną

PSYCHOLOG

SPORT

WYGADANIE SIĘ PRZYJACIELOWI

PASJA/HOBBY

Konsekwencje dla agresora w wieku do 13 roku życia

Małoletnim do 13 roku życia nie można przypisać winy.
Zgodnie z postanowieniami kodeksu cywilnego:
Art. 426. Małoletni, który nie ukończył lat trzynastu, nie ponosi odpowiedzialności za wyrządzoną szkodę.
W systemie polskiego prawa cywilnego odpowiedzialność ta oparta jest na zasadzie winy w nadzorze. Mówiąc inaczej jest ona przeniesiona na osobę sprawującą opiekę nad małoletnim.

Do 13 lat

Rodzice lub opiekunowie prawni dzieci do 13. roku życia ponoszą odpowiedzialność za szkodę wyrządzoną przez małoletniego, gdy udowodni się im tzw. winę w nadzorze. Zgodnie z treścią art. 427 Kodeksu cywilnego kto z mocy ustawy lub umowy jest zobowiązany do nadzoru nad osobą, której z powodu wieku albo stanu psychicznego lub cielesnego winy poczytać nie można, ten obowiązany jest do naprawienia szkody wyrządzonej przez tę osobę, chyba że uczynił zadość obowiązkowi nadzoru albo że szkoda byłaby powstała także przy starannym wykonywaniu nadzoru. Przepis ten stosuje się również do osób wykonywujących bez obowiązku ustawowego ani umownego stałą pieczę nad osobą, której z powodu wieku albo stanu psychicznego lub cielesnego winy poczytać nie można

13-17 lat

osoby, które ukończyły 13 rok życia. Zgodnie z art. 15 kodeksu cywilnego nabyły one ograniczoną zdolność do czynności prawnych. Przyjmuje się, że osoby powyżej 13 roku życia posiadają pewną dojrzałość i są świadome swoich czynów oraz są w stanie przewidzieć ich skutki. Ponoszą one zatem odpowiedzialność za szkody przez siebie wyrządzone. Na podstawie art. 415 kodeksu cywilnego ,,kto z winy swej wyrządził drugiemu szkodę, obowiązany jest do jej naprawienia.

13-17 lat

Gdy nieletni popełnia czyn zabroniony pomiędzy 13, a 17 rokiem życia – przeważnie sąd stosuje wówczas środki wychowawcze lub poprawcze (umieszczenie nieletniego w zakładzie poprawczym) przewidziane przez Ustawę o postępowaniu w sprawach nieletnich. Jeśli natomiast nieletni, który ukończył 15 rok życia popełnił jedno z szczególnie ciężkich przestępstw, może odpowiadać na zasadach określonych w Kodeksie karnym, a więc tak jak osoba dorosła (zależy to od tego, czy sąd uzna, że przemawiają za tym okoliczności sprawy, właściwości i stopień rozwoju sprawcy oraz warunki osobiste). Do powyższych przestępstw możemy zaliczyć m.in. zamach na życie prezydenta RP, zabójstwo, umyślne spowodowanie ciężkiego uszczerbku na zdrowiu, umyślne spowodowanie niebezpieczeństwa powszechnego lub katastrofy w komunikacji, zgwałcenie zbiorowe lub ze szczególnym okrucieństwem, rozbój, wzięcie zakładników, porwanie samolotu lub statku. W przypadku nieletniego kara za te czyny nie może jednak przekroczyć 2/3 górnej granicy ustawowego zagrożenia, które jest przewidziane za powyższe przestępstwo.
Gdy sprawca popełnia czyn zabroniony pomiędzy 17 a 18 rokiem życia – sąd stosuje głównie środki karne przewidziane przez Kodeks karny, lecz wyjątkowo może zastosować środki przewidziane dla nieletnich.

Konsekwencje

Wobec nieletnich sąd rodzinny może:

1) udzielić upomnienia;

2) zobowiązać do określonego postępowania, a zwłaszcza do naprawienia wyrządzonej szkody, do wykonania określonych prac lub świadczeń na rzecz pokrzywdzonego lub społeczności lokalnej, do przeproszenia pokrzywdzonego, do podjęcia nauki lub pracy, do uczestniczenia w odpowiednich zajęciach o charakterze wychowawczym, terapeutycznym lub szkoleniowym, do powstrzymania się od przebywania w określonych środowiskach lub miejscach albo do zaniechania używania alkoholu lub innego środka w celu wprowadzania się w stan odurzenia;

3) ustanowić nadzór odpowiedzialny rodziców lub opiekuna;

4) ustanowić nadzór organizacji młodzieżowej lub innej organizacji społecznej, zakładu pracy albo osoby godnej zaufania — udzielających poręczenia za nieletniego;

5) zastosować nadzór kuratora;

6) skierować do ośrodka kuratorskiego, a także do organizacji społecznej lub instytucji zajmujących się pracą z nieletnimi o charakterze wychowawczym, terapeutycznym lub szkoleniowym, po uprzednim porozumieniu się z tą organizacją lub instytucją;

7) orzec zakaz prowadzenia pojazdów;

8) orzec przepadek rzeczy uzyskanych w związku z popełnieniem czynu karalnego;

9) orzec umieszczenie w młodzieżowym ośrodku wychowawczym albo w rodzinie zastępczej zawodowej, która ukończyła szkolenie przygotowujące do sprawowania opieki nad nieletnim;

10) orzec umieszczenie w zakładzie poprawczym;

11) zastosować inne środki zastrzeżone w niniejszej ustawie do właściwości sądu rodzinnego, jak również zastosować środki przewidziane w Kodeksie rodzinnym i opiekuńczym, z wyłączeniem umieszczenia w rodzinie zastępczej spokrewnionej, rodzinie zastępczej niezawodowej, rodzinnym domu dziecka, placówce wsparcia dziennego, placówce opiekuńczo-wychowawczej i regionalnej placówce opiekuńczo-terapeutycznej.

Realizator Zadania

Polska Fundacja Ośrodków Wspomagania Rozwoju Gospodarczego
"OIC Poland" z siedzibą w Lublinie
ul. Gospodarcza 26
20-213 Lublin
tel.: (81) 710-46-30

fax: (81) 746-13-24
e-mail: sekretariat@oic.lublin.pl
http://www.oic.lublin.pl
https://pomocprawna.oic.lublin.pl/